

Pokyny k práci s předloženým materiálem

Možnosti vyhodnocení a interpretace /analýza/ celého vyšetření:

Jednotlivé části vyšetření nám odpovídají na následující otázky – odpovědi se pak mohou využít v závěrečném hodnocení.

- Je porozumění řeči je lepší než řečová produkce? /ANO – NE/
- JE – NENÍ slovní zásoba přiměřená věku? (tzn. orientačně odpovídá věku, který je uveden v jednotlivých částech testu)
- Opírá se porozumění o kontext? (větný nebo situační) /ANO – NE/
- Zahrnuje porozumění i pojmy vyjadřující množství? /ANO – NE/
- Rozlišuje synonyma, homonyma, dvojnáčné výrazy? /ANO – NE/
- Rozumí: slovům jednoduchým pokynům a otázkám, složitějším gramatickým strukturám, souvislému mluvnímu projevu? /VYBRAT/

Doplňující informace o dítěti, které získáme pozorováním dítěte nebo rozhovorem s rodičem :

- je/není iniciátorem komunikačního aktu
- ne/jeví zájem o jeho udržení (při vhodné motivaci)
- nechá se vést (částečně), samostatně interakci ne/rozvíjí
- ne/daří se komunikace v triádě
- ne/udrží pozornost (vzhledem k vývojovému věku)

Závěrečná zpráva pak může obsahovat:

- popis jednotlivých oblastí porozumění řeči jedince (viz odpovědi na otázky výše)
- doplňující informace o dítěti
- doporučení k další intervenci

Doporučujeme doplnit toto vyšetření Komunikačním profilem Matrix pro získání informace o komunikačním chování dítěte.

Impresivní řečové schopnosti - porozumění v jazykových rovinách

Jméno:

Věk:

Datum vyšetření:

1. Období pragmatizace

Vytváření asociací - reakce na řeč je podmíněna melodickým přízvukem- následuje motorická reakce na pokyn a instrukci. /vývojová úroveň cca 10 - 12 měsíců/

Instrukce: při navazování kontaktu dáváme jednoduché pokyny a ptáme se /kde je máma /teta/, podívej se kde jsou hračky a pod., ukaž jak jsi veliký, udělej paci, paci...., reakce na své jméno/. Přítomný rodič se může aktivně zapojit.

Zaznamenáme reakci pohledem, gestem.

- Záznam reakce na známé slovo nebo větu, která významově odpovídá specifické situaci
 - Pojmenování známé osoby nebo objektu, reakce na své jméno
-

Poznámky: důvod vyšetření, susp. diagnóza, stanovená diagnóza, sociální údaje.....

2. Období semantisace

Identifikace obecných pojmů.

Slova označují konkrétní předměty, se kterými dítě často setkává, bere je do ruky, hraje si s nimi. /vývojová úroveň cca 1 -1,5 roku/

Instrukce: Na stůl položíme předměty a pojmenujeme je /v jiném pořadí, než byly na stůl pokládány/. Postupně předměty vyměňujeme, předmět, který byl položen poslední neupřednostňujeme. Předmět lze pojmenovat vícekrát než jednou. Dítě ukazuje, sledujeme i zaměření pohledu. Lze připevnit i na svislou desku, zrcadlo, pokud má komplikace s pohybem. Zaznamenáme i slovo, na které dítě reagovalo.

Kde je:

- míček /balón, míč/
- kostka
- kartáček
- hrneček
- panenka /mimi, nána/
- auto /tú, tú/
- ponožka
- lžička

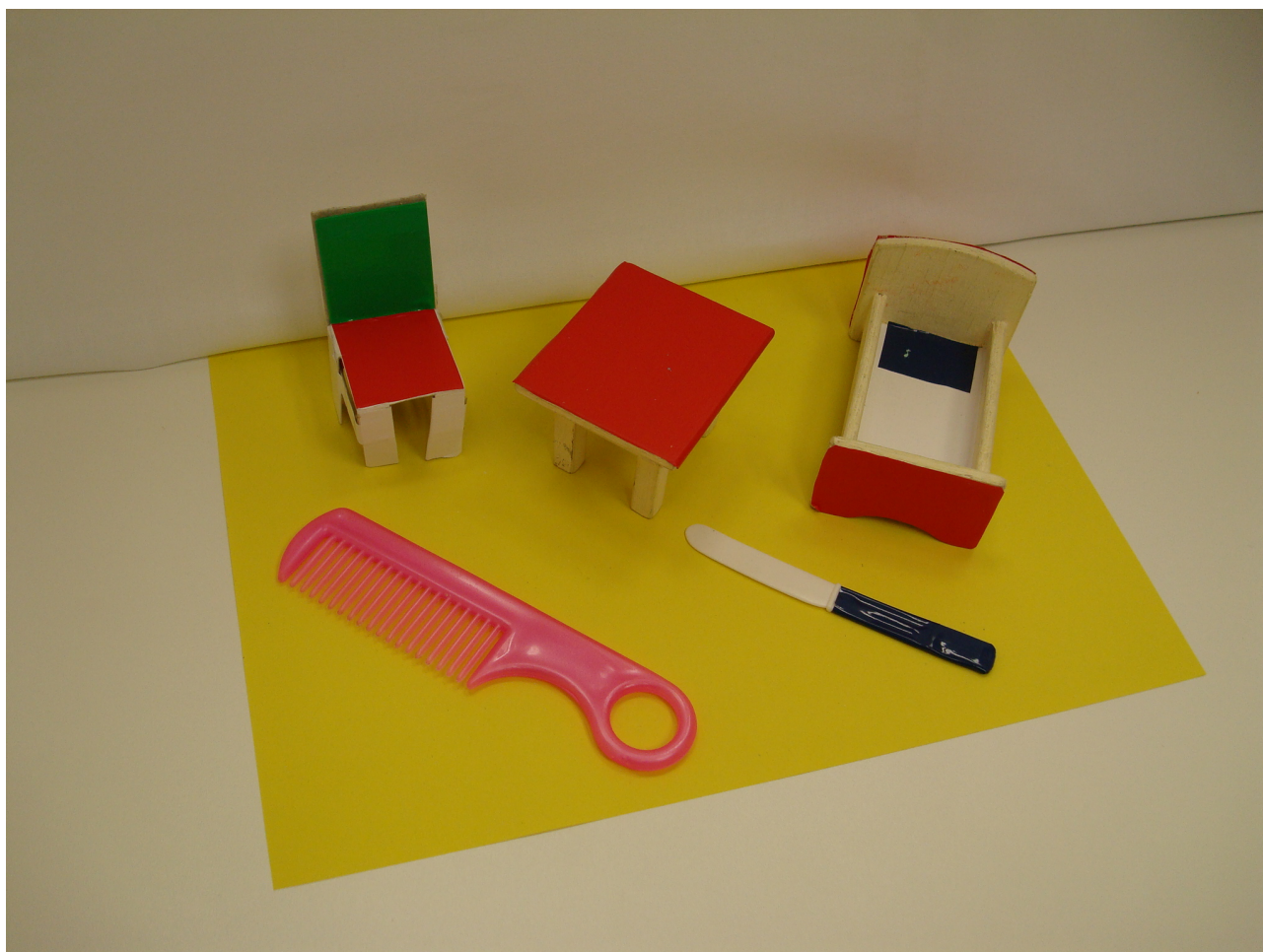
3. Identifikace slov, která pojmenovávají předměty z jeho nejbližšího prostředí, ve kterém se pohybuje.

/vývojová úroveň cca 1,5 - 2 roky/

Instrukce: Na stůl (nebo svislou desku) položíme všechny uvedené předměty, pojmenujeme je v jiném pořadí, než jak jsou rozloženy. Dítě ukazuje, sledujeme zaměření pohledu.

Kde je:

- stůl
 - židle
 - hřeben
 - nůž
 - postel
-

4. Identifikace slov, která pojmenovávají osoby, zvířata, věci.

/vývojová úroveň cca 1,5 - 2 roky/

Instrukce: Všechny předměty se umístí na stůl (svislou desku) tak, aby zvířátka i osoby byly promíchány. Otázky se kladou v pořadí záznamu. Poloha předmětů na stole není stejná jako pořadí otázek.

Kde je:

- kůň /koník
 - pes
 - panenka
 - paní /máma / teta
 - pán /táta
-

5. Období lexemisace

Identifikace pojmů spojených s činností, základní prostorová orientace - jednoduché gramatické struktury, používání předložek.

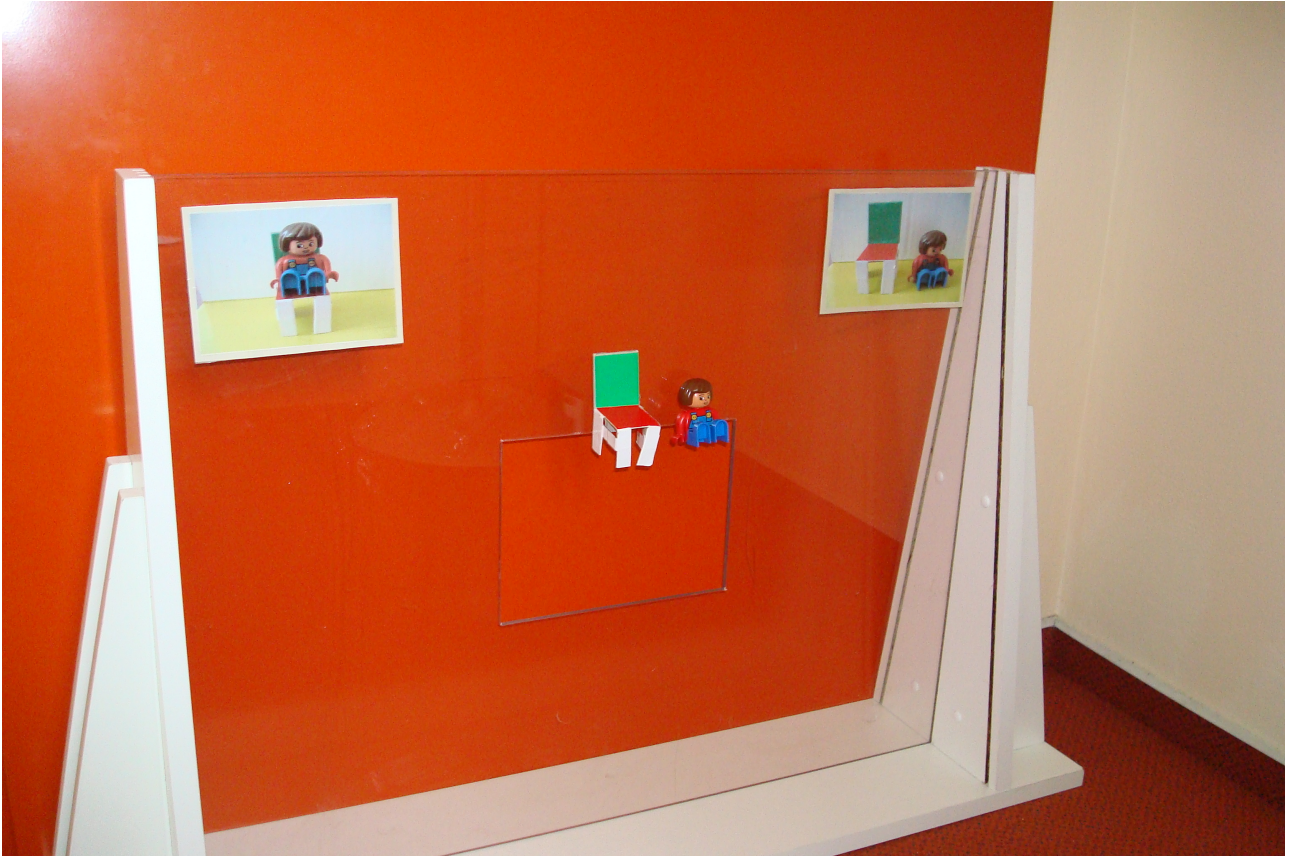
Chápání významu slov, která vyjadřují vztahy s prostorem. /vývojová úroveň cca 2 - 2,5 roku/

Instrukce: Dítě předem seznámíme s činností, kterou bude vykonávat. Předměty, které jsou v pokynech kombinovány, nepokládáme vedle sebe. Dítě s předměty manipuluje. Pro dítě s postižením motoriky lze použít pomůcky ve dvojím provedení /panenka na židli - panenka vedle židle....(viz foto průhledné desky)/. Pak použijeme otázku uvedené v druhém sloupci vpravo. Zaznamenejme, která varianta byla použita.

- Dej /posad'/ panenku na židli
- Dej lžičku do hrnečku
- Dej nůž na talířek
- Dej kostku do krabičky

Panenka sedí na židli - ukaž ji
Lžička je v hrnečku - ukaž kde
Nůž leží na talířku - ukaž kde
Kostka je v krabičce - ukaž kde

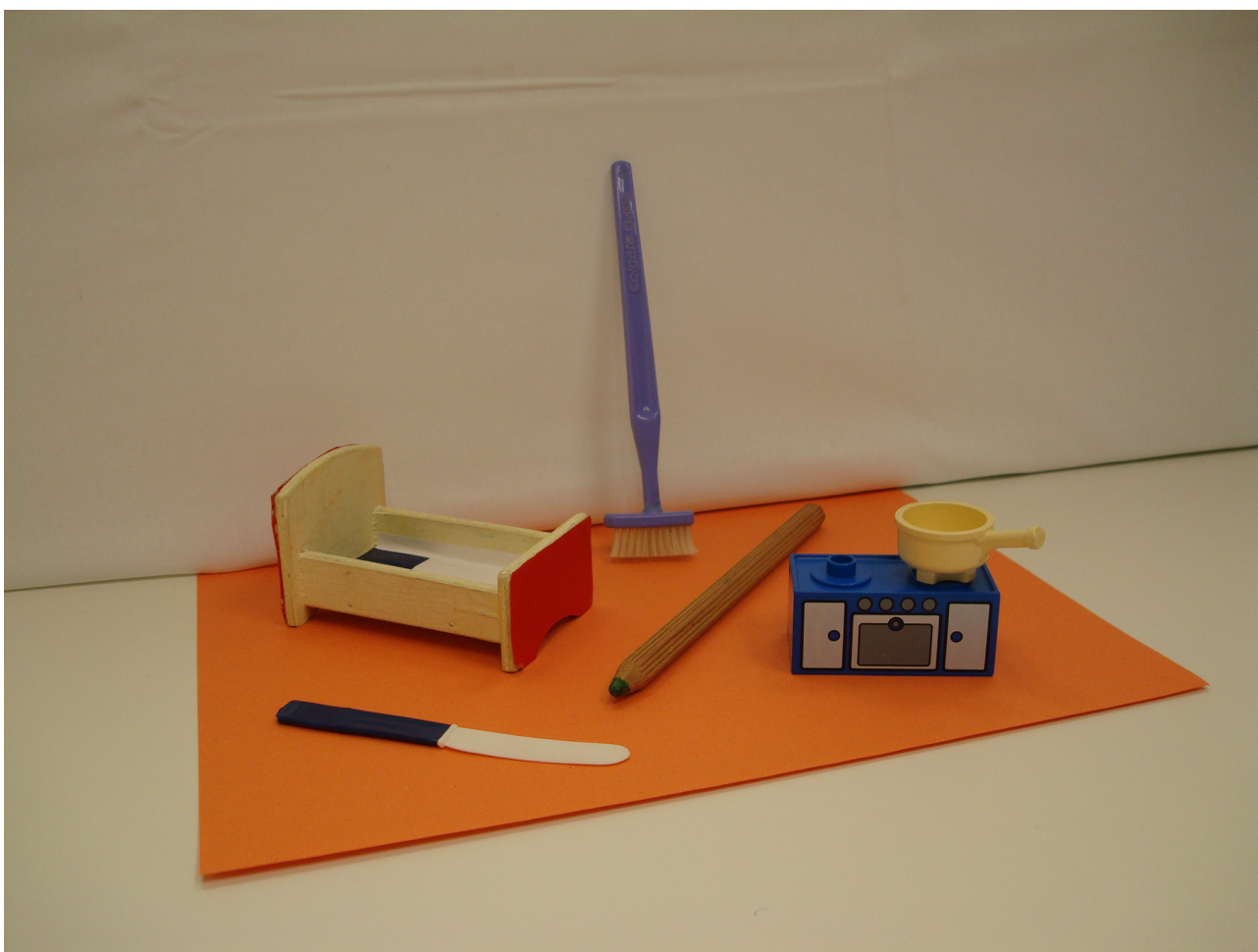

6. Identifikace pojmů v souvislosti s podřazující činností - hledisko funkčnosti.

/vývojová úroveň cca 2,5 - 3 roky/

Instrukce: Předměty rozložíme na stole a pojmenujeme je, jsou v jiném pořadí než je pořadí otázek. Dítě ukazuje, sledujeme zaměření pohledu.

- Čím se zametá
 - Čím se kreslí /píše/
 - V čem vaří / kde se vaří
 - V čem se spí / kde se spí
 - Čím se krájí
-

7. Období gramatizace

Vytváření logických pojmů

Období, kdy se dítě dotazuje.

Identifikace pojmů podle atributu.

Slova, která vyjadřují činnosti v souvislosti s určitým charakteristickým rysem pojmenovaného předmětu. /vývojová úroveň cca 3 - 3,5 roku/

Instrukce: Předměty rozložíme na stole a pojmenujeme je, jsou v jiném pořadí než je pořadí otázek.

Dítě ukazuje, sledujeme zaměření pohledu.

- Kdo vaří /připravuje jídlo, dá ti papat/
 - Kdo střílí na vlka (porozumění je cílené na kontext věty)
 - Kdo štěká
 - Kdo sedí
-

8. Identifikace pojmů podle lokace.

Použití předložek pro vyjádření prostorové orientace/, stavu /velikost, barva/, množství a časové souvislosti /negace, minulý, budoucí čas/, stupňování přídavných jmen.

/vývojová úroveň 3,5 - 4 roky/

Instrukce: Pomůcky rozložíme na stole ve skupinách /pastelky, knoflíky, krabička, hrneček/. V případě potřeby předměty pojmenujeme. Dítě ukazuje a s předměty manipuluje. Pokud jeho stav neumožňuje, aby s předměty manipulovalo, činnost komentujeme a provedeme sami. Je možné použít variantu popsanou v odstavci 5 s odpovídající formulací otázek.

- Ukaž žlutou tužku
 - Všechny bílé knoflíky dej do hrnečku
 - Tři krátké tužky dej do krabičky /krabičku trochu odsuneme/
 - Černý knoflík dej pod hrneček
 - Které tužky jsme dali pryč
 - Který knoflík není v hrnečku
 - Vezmi si z hrnečku dva knoflíky
 - Která červená tužka není /neleží/ na stole
 - Ukaž nejmenší knoflík
 - Podej mi nejdelší červenou tužku
-

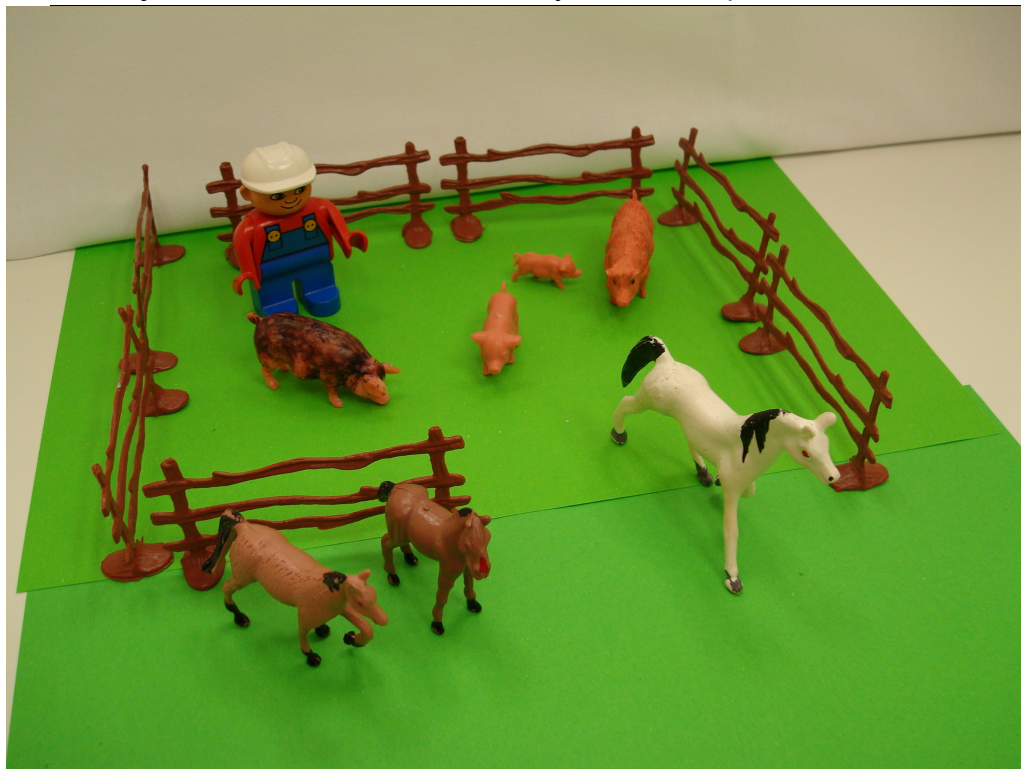
9. Identifikace pojmů jako v předchozím odstavci.

Prostorová orientace v komplikovanějších situacích. /vývojová úroveň cca 4 - 4,5 roku/

Instrukce: Teď si budeme hrát. Tady je zelená louka, kde roste tráva. Tady je ohrádka /dítě může ohrádku skládat/. Tudy mohou zvířátka chodit ven a dovnitř /v ohrádce je prostor pro vrátka, dva koníci zůstanou venku na zelené ploše/. Pokyny jsou vícestupňové, lze je strukturovat.

Následující materiál uspořádáme do skupin, jak je potřeba. Dítě ukazuje a s předměty manipuluje - při ukončení se vše uloží do krabice - poslední je černé prasátko a hlídač. Pokud stav dítěte neumožňuje manipulaci, postupujeme jako v zadání 5 a 8.

- Který koník jde z ohrádky ven
 - Dej jedno prasátko za hlídače /sedláka, pána/
 - Dej dva koníky vedle sebe
 - Dej jedno malé prasátko vedle černého prasátka
 - Vezmi si největší růžové prasátko a ukaž mi jeho oči
 - Dej hlídače a jedno prasátko na louku /dáme je zpět do ohrádky/
 - Dej všechna růžová prasátka za ohrádku
 - Dej všechna ostatní zvířátka i hlídače na louku /hlídače umístíme zpět do ohrádky/
 - Které prasátko je na louce
 - Dej nejmenší prasátko vedle hlídače
 - Které malé prasátko není na louce
 - Které prasátko je nejdále od hlídače
 - Dej všechna prasátka za hnědého koníka
 - Dej všechna zvířátka do krabičky, ale černé prasátko zůstane v ohrádce
-

10. Období intelektualizace:

Identifikace pojmů v kauzální situaci - souvislosti - příčinnosti.

/vývojová úroveň 4,5 - 5 let/

Instrukce: Motivace - uvedení do situace - každou postavičku představíme - To je Petr, to je Zuzanka..... Představ si, že Petr strčil do miminka a to upadlo.

Dítě nemusí figurkami manipulovat, pouze ukazuje, sledujeme zaměření pohledu.

- Kdo zlobil /je nevychovaný/
 - Koho maminka zvedne a pochová /potěší, pohladí/
 - Petr a Zuzanka jdou do školy. Kdo zůstal u maminky
 - Kdo půjde nakupovat, když Petr a Zuzanka jsou ve škole
 - Kdo šel s Petrem do školy
 - Kdo už chodil do školy /teď již do školy nechodí/
 - Kdo teprve bude chodit do školy
 - Kdo je mladší než děti, které chodí do školy
-

Diferenciace zobrazených pojmů.

Jméno:

Datum záznamu:

1. Identifikace pojmenovaných konkrétních předmětů z oblasti obecných pojmů, jejich přiřazení k obrázkům a naopak.

A. Instrukce: Na stole rozložíme obrázky. Konkrétní předměty pokládáme na stůl, předmět vždy pojmenujeme. Množství předkládaných obrázků a předmětů volíme podle individuálních potřeb dítěte. Dítě vyhledá příslušný obrázek a ukáže, sledujeme zaměření pohledu.

Tady je míč. Kde je jeho obrázek /kde je namalovaný, nakreslený/

- lžička
- auto
- panenka
- hrneček
- ponožka
- kartáček

B. Instrukce: Konkrétní předměty rozložíme na stole. Pak postupně předkládáme jednotlivé obrázky. Dítě předměty ukazuje. Pokud dítě nereaguje, předměty pojmenujeme. V případě, že dítě na obrázky nereaguje adekvátně, lze použít fotografie (tzn. nižší úroveň výkonu). Tuto skutečnost zaznamenáme.

Tady je něco namalováno /nakresleno/. Ukaž, kde to je - kde to leží/dej mi to.

- stůl
- postel
- hřeben
- nůž
- pes
- koník
- pán /táta/
- paní /máma/

2. Identifikace zobrazených pojmenovaných obecných pojmů /A/ a pojmenovaných nadřazeným slovem /B/.

Instrukce: Na stole rozložíme obrázky. Postupně dáváme otázky a dítě příslušné zobrazení ukáže. Lze použít i fotografie.

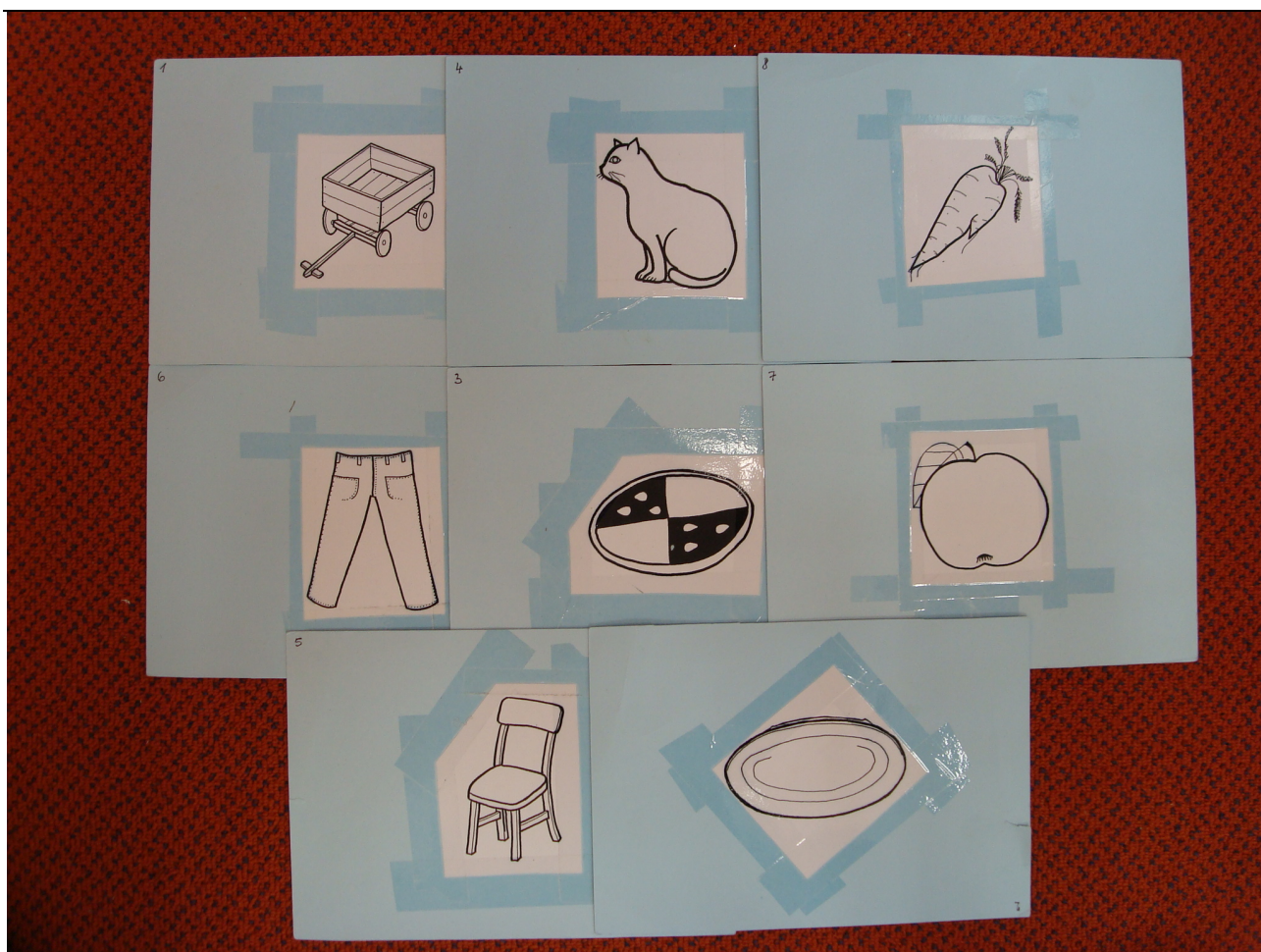
Nejprve všechny pojmy obecné, pak pojmy nadřazené. /pro A i B je použit stejný obrázek/

A

- talíř
- koláč
- kočka
- židle
- kalhoty
- jablko
- mrkev
- vozík

B

- nádobí
- jídlo /potravina/
- zvířátko
- nábytek
- oblečení
- ovoce
- zelenina
- hračka

3. Identifikace zobrazených pojmů v souvislosti kauzálních a finálních vztahů.

Instrukce: Na stole rozložíme obrázky, které postupně pojmenujeme /Tady je ručník....Holčička pije...Chlapec je ve vaně..../ Pak dáváme otázky, dítě příslušný obrázek ukáže. Lze použít i fotografie.

-
- Čím si utíráme ruce
 - Čím jíme
 - Kdo má žízeň
 - Kdo byl špinavý
 - Kdo tě má rád /kdo tě pohladí/
 - Co voní /co je krásné/
-

4. Orientace v situačním obrázku.

Instrukce: Na stůl rozložíme trojici obrázků, situaci pojmenujeme. Úkolem dítěte je pak příslušný obrázek ukázat. Dále popisujeme děj a jeho aktéry. Úkolem dítěte je opět správně ukázat osobu, věc, činnost, jev a pod. (ukáže vše, jen něco, nic)
Formulace otázek je jednoduchá a jednoznačná: Ukaž, kde je....Kdo - co - dělá.... Co se děje /pojmenováváme činnosti a souvislosti/. Počet otázek by měl vyčerpat většinu z obsahu obrázku.

A = identifikace situace

B = jednotlivosti

C = činnosti a souvislosti

A Doma

B

C

A Na hřišti

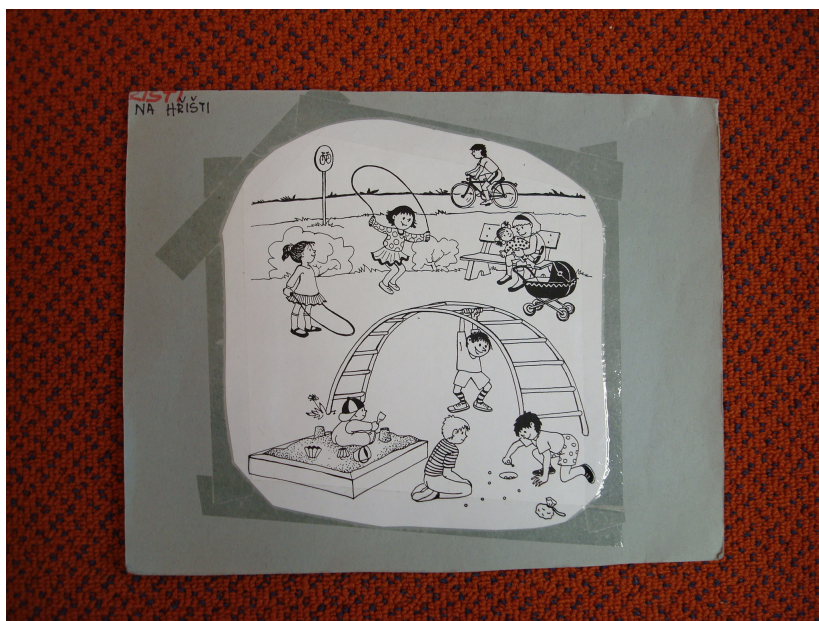
B

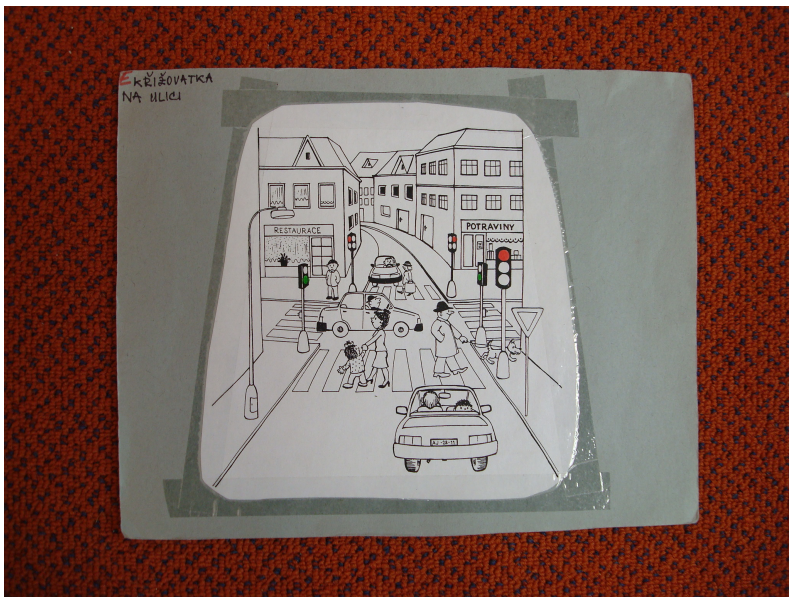
C

A Na ulici

B

C

Celé vyšetření porozumění řeči můžeme doplnit ještě **zkouškou verbální paměti**:

Ukážeme a pojmenujeme 4 obrázky. Pak je schováme a ze skupiny konkrétních předmětů dítě vyjme to, co bylo viděno. (viz. Kimova hra)

Příloha 1:

Ukázky speciálně upravených předmětů připevněných na kontrastním podkladu, které lze využít při vyšetření u dětí s centrální poruchou zraku (CVI).

Příloha 2:

Metodický postup jak konkrétní pojmenovaný předmět převedeme k jeho zobrazení:

1. Konkrétní předmět připevněný na podklad (předchází fotografii)

2. Fotografie konkrétního předmětu.

3. Obrázek (piktogram, grafický záznam) – abstraktní komunikační symbol.